

en gedoopt in zijn naam. Het is een feit dat de menschen die in de wereld zijn, niet allen deugdzaam zijn. Er zijn ook degenen die deugdzaam zijn, maar die niet deugdzaam zijn in de ogen van de menschen. Het is een feit dat de menschen die in de wereld zijn, niet allen deugdzaam zijn. Er zijn ook degenen die deugdzaam zijn, maar die niet deugdzaam zijn in de ogen van de menschen.

Maar ik heb het hier nu niet over ethiek. V. VEEN dan vertelt verder wie CLAUS HARMIS is geweest. Van zijn vrome, tegen het rationalisme fel gekante ouders; van den tijd toen hij werkte op den molen van zijn vader, daarna boerenknecht werd en eerst op zijn negentiende jaar ging studeren. Vertelt van zijn verblijf aan de Universiteit te Kiel, waar hij drie jaren studeerde en hoe hij in 1862 zijn examen aflegde ter toelating tot den Heiligen Dienst.

Maar van Veen vertelt ook van HARMIS' zieleleven. Hoe hij aan de Universiteit eerst onder den invloed van het Rationalisme was gekomen; hoe het lezen van Schleiermachers *Reden über die Religion* hem daarvan wel terugbracht, maar hij toch in de door hem gelezen preeken van SCHLEIERMACHER niet vond; "het brood voor zijn ziel waardoor het leven gesterkt kan worden." Dan komt het treffend verhaal van HARMIS' zielewresting, en hoe, zooals van Veen het uitdrukt, "de Heer hem door de Heilige Schrift leidde tot meerder kennis der waarheid en dieper geloof". "De oude leer der Kerk, vroeger door hem verworpen en bestreden, werd steeds meer door hem erkend als uitdrukking der openbaring Gods, en in de heilijheid der Kerk vond hij bij toecoming de verklaring van wat zijn hart geloofde." Dan wordt ons HARMIS getekend als predikant, eerst te LUNEN en dan te KIEL.

Met groote pietist beschrijft Prof. VAN VEEN ons den zielezorg en den prediker, den zielezorg en de studenten in KIEL. Op deze bladzijden staan wetenswaardige dingen omtrent HARMIS' wijze van prediken. De beroemde schets van zijn Nieuwjaarspreek: "Ik wensch u vrede met Hem, die boven u is; met wat binnen in u is; met hen, die rondom u zijn" — wordt op p. 40 gememoreerd. HARMIS' *Pastoraletheologie* nog in 1896 herdrukt, zien wij in de Maandgidsavond samenvatting met de studenten, waarvan ons op p. 50 wordt verhaald, ontstaan. Deze biographie vervult met sympathie voor den natuurlijken prediker, den trouwen pastor, den moedigen kampvechter voor de rechtzinnigheid, al voegt ook HARMIS: "geen prediker, die niet tegelijk priester is, geen kerk zonder priesters", niet geheel in ons bewustzijn met de voorstelling van het algemeene priesterschap. Zijn biografie doet ons met HARMIS medelieven den blijden dag van zijn 25-jarig jubileum als predikant te Kiel; doet ons met hem lijden in de droeve dagen, als hij straks en het gezicht zijner oogen en zijn lieve, trouwe echtgenote verliest; doet ons zien de heerlijkheid van het zaligmakend geloof, als hij ons brengt aan het sterfbed van dezen zoo machtigen en toch in alles zoo eenvoudigen christen.

HARMIS, *Lebensbeschreibung, verfasst von ihm selber*, Kiel 1871, een boek waarvan M. Cohen Stuart ten onzent in 1872 een vertaling gaf, is bij deze studie de hoofdfon van Dr. van Veen geweest.

De mij hier toegestane plaatsruimte dwingt mij over de andere drie studies korter te zijn. In August Neander teekent van Veen ons den geboren Jood David Mendel, die toen hij tot het Christendom overging, zijn voornaam tot de drie voornamen zijner drie christelijke vrienden, zijn geslachtsnaam met dien van NEANDER d. i. NIEUWMAN verwisselde.

De invloed van PLATO op den jongen Mendel, en het woord van een zijner vrienden: "Dat alles kunt gij nog veel mooier en juistler lezen bij den Apostel Johannes" — een woord, dat hem zoo diep in de ziel zonk; de lezing van SCHLEIERMACHER'S *Reden*, worden vermeld.

VAN VEEN wijst dan, sober en waar, op een lacune in onze kennis van Neanders innerlijk leven. DAVID MENDEL was door dit alles gebracht tot aan den drempel van het Christendom. Straks heeft ook hij in Christus alleen de saligheid gevonden. Wat daar tusschen ligt, "het middel dat de Heer gebruikt heeft ten einde den beslissenden stap te doen, kennen wij niet" (p. 84).

De studie gaat verder over Neander als hoogleraar te *Berlijn*, waar hij aan de nieuwwetenschappelijke leer van Schleiermacher, de WETTE en FICHTE, straks naast HEGEL, RITTER, RANKE en STAHL, als kerkhistoricus arbeide. Zoals van dezen biografie te wachten is, wordt hier vooral de groote betekenis van Neander als kerkgeschiedschrijver, en dat in fijne trekken, geschetst. Ook voor de kennis van het milieu van het universitaire *Berlijn* uit de eerste helft der vorige eeuw zijn deze bladzijden leerrijk.

Een kleine opmerking zij mij hier vergund. Krummacher heeft NEANDER genoemd een "kerk vader" uit de 19e eeuw.

Prof. V. VEEN accepteert dit. Hij wil het echter voorkomen, dat waar juist het karakteristieke van de *Patres Ecclesiae* ligt in wat zij voor de formatie van het dogma hebben gedaan, en dat wel in onderscheiding van de *Doctores*, die het verder uitwerken, de naam van *Kerkvader* voor Neander minder past.

De derde studie gaat over ADOLPH MONOD den Franschen man met zijn vijf besaard gemoed, den keurigen prediker, wiens preeken door een vorig geslacht, ook ten onzent, zijn genoten; prediker ook op zijn krankbed dat eens zijn sterfbed zou worden. Hoe Monod, de melan cholie, de zoekende, eindelijk te NAPLES, waar hij een kleine Fransche gemeente diende, zijn Heiland vindt, wordt ons hier getekend. VAN VEEN verhaalt dan, heel sympathiek, van Monod's strijd als predikant te LYON met zijn rationalistische gemeentelieden; en van zijn schietende en geregenen arbeid als predikant aan het ORATOIRE te PARIJS.

De laatste studie gaat over den onder ons volk meer bekenden SPURKON. Deze prediker van "singuliere gaven", deze man zonder academische opleiding en toch zoo rijk bekwaamd, wordt ons niet alleen als prediker in zijn Tabernakel, maar ook als schrijver en als arbeider op het gebied van de inwendige zending beschreven. Als Bapstist, maar ook als overtuigd Calvinist wordt deze kracht-mensch hier naar waarheid getekend.

Uit een oogpunt van literaire kunst zijn deze levensbeelden, nu niet het hoogste in dit genre. Jorissen, Plessen of Busken Hoet zouden het anders gedaan hebben. Het boek, soms ietwat mat van stijl, werkt minder op uw verbeelding, dan wel op uw verstand en uw hart. Populair van toon, zit er echter degelijke geleerdheid achter.

Het voortdurend gebruik van *Heer* in plaats van *Heere* doet mijn taalgevoel onaangenaam aan.

Nit de Perz.

Dr. Van Loenhuyzen die wel eenige neiging schijnt te gevoelen om als censor morum — we zeggen maar niet: zedemeester, want dat woord heeft een hatelijken klank — de kleine vossen uit onzen kerkelijken wijngaard te vangen, heeft het pas in *Hollandia* over een nieuwen misstand gehad, het „preken aan op beoep".

Voor candidaten vindt hij dat volkomen geoorloofd, maar voor predikanten die reeds een gemeente bezitten, keurt hij het af.

Het opkomend kwaad dat ik bedoel is het preken op beoep, zooals dat er tegenwoordig naar toe begint te gaan. Kan dat een kwaad, een spel genoemd worden? Die ons kerkelijk leven kent al moeten toegeven, dat het wezenlijk niet zelden veel op een spel begint te gelijken. De inzet is dan de vacante gemeente, de spelers de predikanten die op beoep komen preeken, de een zoekt soms al met meer handigheid dan de andere het spel te winnen. Of wil men het anders, de vacante gemeente is de begeerde maagd, hare liefhebbers zijn vele. Twintig, dertig predikanten concurreeren met haar, om haar liefde te winnen. Door den overvloed van predikanten en het gering getal der openkomende grootere gemeenten, is dit een kwaad dat hand over hand toeneemt, en dat mij toch voorkomt niet geveerd, maar zooveel mogelijk voorkomen of tegengegaan moet worden.

Waarom? De wijze van doen is nadeelig voor de kerk. De vacante gemeente hoort soms dertig, veertig predikanten achter elkander (mij kwam toe oore van een kerk waar men nu een grootstal van 12 (twee en twaalf) gehoorde en geschilderde geachte predikanten had) en daaruit moet een keuze gedaan. Het gevolg is meer dan eenmaal hopeloos partijschappen en verdeeldheid. De een in de gemeente zegt: ik ben van Apollon, de ander ik van Paulus, de derde ik van Cefas. Allen hebben zij iets voor. Lang reeds voordat de kerkeraad een nominatie heeft gemaakt, begeert, vraagt, oordeelt deze strooming in de gemeente, deze, gene strooming binnen predikant. De kerkeraad is niet vrij meer in zijn doen. Men moet ten slotte soowat alle stroomingen zien te believen, en de arme beroepene heeft alle kans straks aan geen enkele strooming te belagen. Men kent hem naast dengene dien men zelf in zijn gedachten had. Niet lang geleden zeld mij een broeder uit een vacante gemeente in een Geldersche stadje in volen ernst, dat de Heere hem en zijn medemensdialmaten toch een zware taak opgelegd had om van al die predikanten te keuren welke de beste was. Er hadden er reeds een twintig gepreikt en nog altijd ging en gaat de stroom daar door. Zoo komt men dan Zondags ter kerk niet meer om het Woord Gods te hooren, maar om den mensch te hooren, te keuren, te oordeelen. Men voert zoo beginstelen in de gemeente, die niet naar den eisch van het heiligdom des Heeren zijn. De eenvoudigheid van het hooren van het Woord Gods is weg.

De wijze van doen is nadeelig voor de kerk, omdat men een eenzijdigheid in 't leven roept, die zich wreken moet. Men gaat te uitsluitend op een enkele predikatie (misschien een stokpaardje) en de uiterlijke gaven af. Deze laatste mogen gewis niet ontbreken, en met name in een grootere stad niet, maar zij zijn toch niet een en al in een sherder en leeraar van de kerk. En voorts, menschen die buitenshuis zoo lief zijn, zijn thuis niet zelden lastige tirannen.

De wijze van doen is niet minder schadelijk voor de predikanten. Dat een geheele reeks achter elkander in een vacante gemeente op beoep ga n preeken is beoeden hun waardigheid. Dat proponenten op beoep gaan preeken ligt in den aard der zaak, zij „proponeren", tegenwoordig schijnen ongeveer alle predikanten te proponeren. Zij slechtgeluk met een andere gemeente, terwijl zij er een hebben. 't Is geestelijke prostitutie van zich zelve, en overspel tegelijk. Het kan niet anders dan de begeerte naar een andere gemeente opwekken en ontevredenheid met eigen gemeente nalaten.

En welke gevaren voor onoprechtheid, voor gekunsteldheid, voor het om menschen te belagen brengt het niet met zich! Er zijn er die we gekend hebben als geen zierige gemoedelijkheid in hun geheele bestaan te hebben en die men in een vacante „gemoedelijke" gemeente zeer „gemoedelijk" kan hooren preeken; of die, hoewel nog in jeugdige kracht, spreken als waren zij stokouden; of die, hoewel gezond of vroolijk van aard, kermen alsof zij ik weet niet aan welke verborren maag kwaal lijden waren. Zeker, de kleuren in deze teekening zijn te dik; maar dat er geen voorbeeld van te vinden zijn die iets van deze teekening hebben, zal men niet kunnen ontkennen, in elk geval het gevaar is er in het preken op beoep, dat men een dienaar van menschen wordt, dat men effect zoekt te bejagen. Te goddeloos naar mate men vroer preekt en godzaliger zich voortdoet. En dan noemde ik nog niet de rhetorische kunstgrepen, welke meer berekend zijn op effect bij de hoorders, dan op bediening van het Woord Gods.

Zeker, in het Herv. Kerkgenootschap treft men nog andere dingen aan. Al is daar het preken op beoep in de reglementen verboden, daar vraagt men een predikant of bledt men zich aan ter verandering van standplaats in de *Kerkelijke Courant* of andere bladen, alsof het koophandel ware. Om niet te spreken, hoe men daar soms zijn overtuigingsverkracht en de god-gemeente bedriegt met woorden waaronder men zelf iets geheel anders verstaat. gelijk nog deze dagen bleek uit heiligen seker Haagsch predikant in 't licht gaf; maar in de Gemeente des Heeren mag, zij 't al niet wat de waarheid betreft, dan toch ook niet wat de voorstelling der waarheid en de wijze van optreden betreft, van jagen naar effect van eenigen onheilighen menschen dienst sprake zijn.

En wat moet het gevolg van dit preken op beoep voor de eigen gemeente zijn van hem die er op uitgaat? Moet het niet de liefde kwetsen, zoo niet breken, en moet het niet den band tusschen een predikant en zijn gemeente losmaken? Een predikant mag terecht liefhebben en trouw van zijn gemeente eischen, maar men geve die ook allereerst zelf.

En nu weet ik wel, dat men hetgeen ik in bovenstaande schreef niet mag generaliseeren. Lang niet alle gevallen van het preken op beoep zijn zoo. Maar even waar is, dat hoe langzamer men den boven geteekenden weg opgaat. Vooral voor onze jongeren, waarbij er velen zijn die na een paar jaar ergens gestaan te hebben wel gaarne een grootere gemeente zouden wenschen, liggen hier gevaren. 't Algemeen moeten we ons dunkt me mijden voor den schijn alsof wij, jongeren, de oudere predikanten, die de hitte van den strijd gedragen hebben, op zij dringen. Het schijnt mij een misstand toe, als de eenderen in 't vergetelheid raken en de jongeren van de een plaats naar de andere vliegen. Maar voorts komt mij heel dat preken op beoep zooals het thans meer en meer geschiedt, voor een kwaad te wesen. Kerkeraaden, brengt de predikanten niet in verroeping, bekent, dat zij ook menchen, vol van waakheid zijn, dat ook in hun hart de zaden van alle kwaaden liggen, ook van begeerlijkheid, ijdelheid, nicht naar menschenbejaging. En ook dat niet alle predikanten karakteren even sterk zijn. Collega's, laat ons ons niet langer laten leenen voor zulk een exploitatie. Tweemaal heb ik me laten verlokken in afgeloopen zomer en najaar ook zulk een uitnodiging op te volgen, ik heb toen genoeg gezien en gehoord. De uitnodigingen die ik nog ontvang, heb ik nu afgescreven, of reeds een enkele die ik aangenomen had weer opgeschreven. Ik doe er niet meer aan mee. Ik zie er kwaad in, of stijving van een kwaad.

Wat dan? Het radicaalste zou wel zijn, gansch het preken op beoep af te schaffen. Dat de kerkeraaden weer gaan „hooren". Dan vinden zij de predikanten

thuis, in hun gewone doen. Dan weten zij wat zij aan hen hebben. En meent men, dat ook de gemeente een predikant hooren moet, welnu, men verzoekt dan daarna twee of drie predikanten met men op zijn reis geschikt voor de gemeente gevonden heeft, leest in een weekbeurt op te treden, zonder dat nochtans meer op het advies van haar kerkeraad afga. Maar in geen geval late men in een vacature welke soms maanden en maanden gekort wordt, geheele rekken van predikanten ster keuring" optreden. Men behelpe zich in dien tijd dan liever met emerit predikanten, met de classis-predikanten vooral (waartoe dienen de vacature-diensten?) met predikanten uit grootere stads-gemeenten, zoo de vacante kerk een kleinere is, met predikanten. De vacature zal dan niet zoo lang duren.

En voor ons predikanten kan, indien men niet op beoep jaagt, maar wezenlijk voor zijn geweten meent van gemeente te moeten verwisselen, zulk een uitnodiging van een kerkeraad die ons thuis hoorde, en in ernst er over denkt ons te beoepen, niet zoo bewaarlijk zijn als de wijze waarop wij nu door sommige vacante kerken gebruikt worden.

Staakt dat spel.

Dat onze Justus van Effen met wat sterk sprekende kleuren schildert, kan geen kwaad. Er is hier metterdaad een misbruik, dat afgekeurd dient te worden. En als er brand is, moet ge 't u buurman niet al te kwalijk nemen, zoo hij wat hard aan de bel trekt.

Officiële Berichten.

De classe Brielle bericht aan de Kerken, dat zij in hare Vergadering van 14 Febr. l. tot correspondent heeft benoemd *Dr. A. Delfos* te Helvoetsluis, bij wien het adres der classe is.

Korte Notulen van de Vergadering der classe Brielle, gehouden 14 Febr. 1907.

Namens de roepende Kerk wordt door *Dr. Delfos* deze 1e Vergadering der nieuwe classe Brielle op de gebruikelijke wijze en met een korte toespraak geopend.

De gewone werkzaamheden hebben achtereen-volgens plaats.

Aan de classe Harderwijk zal aangaande de schorsing van een D. d. W. nadere inlichtingen worden gevraagd.

Voor de behartiging der belangen van Duis-burgh Kerk wordt *Dr. Kob* aangewezen.

Daar de wijziging der classe nieuwe benoeming van alle deputaten heeft noodig gemaakt, wordt daartoe overgegaan.

Door een der Kerken wordt gevraagd, of aan een jongen van 13 jaar, buiten echt geboren, wiens moeder geen lid der gemeente is, doch wiens overleden grootmoeder, volgens gerucht, een geloovige vrouw zou zijn geweest, en die nu door zijne moeder aan een lid der gemeente is afgestaan, de Kinderdoop mag worden bediend? Nadat deze zaak door de afgevaardigden der betrokken Kerk nader is toegelicht, spreekt de Vergadering als hare mening uit: „Aangezien het ver van zeker is, dat bedoelde jongen als Kind des Verbonds kan worden aangemerkt, en hij, met het oog op zijn leeftijd, niet meer tot de „onbewuste" leden der gemeente kan worden gerekend, dient met den Doop te worden gewacht, tot hij naar het oordeel des Kerkeraads een welbewuste en goedgemeende Belijdenis des Geloofs kan afleggen.

Na nog een tuchtraak en minder belangrijke aangelegenheden te hebben behandeld, wordt de Vergadering op de gebruikelijke wijze gesloten.

Namens de classe voornoemd:

A. DELFOS, Act.

Kort verlag van de vergadering der classis Zwolle, gehouden den 7den Februari 1907.

1. De praeses opent de vergadering op de gebruikelijke wijze.

2. Moderamen: *Dr. Schuurman praeses*, *Dr. Dwarshuis assessor* en *Dr. Kuijvenhoven scriba*.

3. De 18 kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Een drietal brengt instructies ter classis. 4. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

5. Ingekomen stukken:

a. Een schrijven van de cl. Utrecht, inhoudende, dat de dienaar des Woords van D. B. van zijne gemeente is losgemaakt.

Inlichtingen zullen worden gevraagd.

b. Een schrijven van de cl. Harderwijk, inhoudende dat de dienaar des Woords van N. is geschorst.

Met medezegen voor kennisgeving aangenomen.

c. Een schrijven van br. d. W. uit V.

Met medezegen voor kennisgeving aangenomen.

6. Praeparatoir examen van den heer Voerman, theol. cand. aan de V. U. Tekst Micha 5: 6; exegese O. T. Micha 5; exegese N. T. 1 Tim. 2.

Met algemeene stemmen wordt hij beroepbaar gesteld in de Geref. kerken.

7. De classische quaestor, de deputaat voor de kas der em. pred., pred. wed. en wezen en de voor de hulpbeh. kerken binnen de cl. brengen verlag uit van den stand hunner kas.

Boeken en stukken worden nagezien en in orde bevonden.

8. Eene comm. wordt benoemd, bestaande uit *Dr. Westerbeek*, *V. Eerten*, *Dr. Wolink* en *br. v. d. Vegte*, om den stand van zaken te Zand-belt en Schutloot te onderzoeken.

9. Aan de kerk van Kampen wordt advies gegeven in een tuchtraak.

10. Na breede gedachtenwisseling wordt het volgende voorstel aangenomen:

„De Partic. Synode besluit, dat voortaan de alumni (van de kas voor de opleiding tot den dienst des Woords) dan weer een aan de Theol. Fac. der Kampen en dan weer een aan de Theol. Fac. der V. U. zal studeren."

11. Vacaturebeurten van 10 Maart tot 19 Mei worden geregeld.

12. Rapport der gehouden kerkvisitatie wordt door de betrokken deputaten uitgebracht.

Over 't algemeen is er stof tot dank.

13. De deputaat voor de zending doet mededeelingen over den arbeid op Soemba.

14. De verschillende deputaten der classis worden gecontinueerd.

15. Roepende kerk voor de volgende vergadering is *Staphorst* en praeses *Dr. Tonkens*.

16. De vergadering wordt met dankgebed bij monde van den assessor gesloten.

Namens de classis,

V. K. KUIJVENHOVEN, h. t. scriba.

Buitenland.

De zaak-César. Een staartje van de zaak-César.

De zaak-César, wiens beroep naar de gemeente Dortmund door het Koninklijk Consistorium niet werd goedgekeurd, blijft in Duitschland aan de orde, ook nadat het hoogste kerkbestuur der Pruisische landkerk dit niet approbeerden door een „Entscheidung" tot een vol-

dongen feit heeft gemaakt. César werd geweerd wegens onrechtzinnigheid; een man van zijne gevoelen kon de Pruisische landkerk niet dienen, zoo gaf de *Oberkirchenrath* te kennen. Maar dit neemt niet weg, dat een 147 predikanten van genoemde kerk, die allen hun ambt nog bleekden, aan het hoogste bestuurscollege hebben te kennen gegeven, dat zij in hoofdzaak met den predikant César overeenstemmen, en dat zij ook voortaan bij hunne ambtelijke werkzaamheid dit standpunt zullen blijven innemen, overtuigd als zij zijn, dat zij op die manier het Evangelie het best dienen.

Wij houden er ons van overtuigd, dat deze 147 predikanten zoo stout durfden optreden, omdat de beslissing van het hoogste kerkbestuur in de zaak-César ja en neen tegelijk bevat. Wij wesen er in dit blad op, dat, schoon de „Opperkerkeraad" te kennen gaf, dat hij een man als César, die zoo onomwonden zijn negatieve gevoelen uitsprak, niet wilde, ditzelfde lichaam tegelijk aan het Koninklijk Conservatorium van Rijpland en Westfalen een berisping toediende, omdat het, toen het eene samenspreking met César hield, uitsluitend had onderzocht hoe deze over de belijdenis der kerk dacht. Hiermede liet dit hoogste kerkbestuur feitelijk de belijdenis der kerk los, en daarom verwondert het ons niet, dat een groot aantal moderne predikanten zich met César homogene verklaarden.

De Philippino's, of de bewoners der Philippijnse eilanden, kwamen na den oorlog met Spanje onder de heerschappij der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Zij hadden allen in naam tot de Roomsche kerk behoord. Toen echter de Spaansche heerschappij op de Philippijnse eilanden had afgedaan, meenden velen dat het oogenblik gekomen was, om ook met de Roomsche kerk te breken. Men was toch vrij geworden, en hetgeen onder de Spaansche heerschappij ondenkbaar was, geschiedde nu. Er werd eene onafhankelijke Philippijnse kerk gesticht.

Deze nieuwe kerk gevoelde behoefte aan een nieuwe belijdenis, zeker overtuigd van de waarheid, dat geen kerk zonder belijdenis kan bestaan. Daarom werd het plan opgevat, de belijdenis der nieuwe kerk in het licht te zenden, welke bestaan zal uit twee deelen; het eerste heet: „Het laatste Evangelie" en het tweede: „De ceremonie van het Avondmaal of de Mis." Twee en dertig bladzijden zijn daarvan nu gedrukt en de wereld ingezonden. Zij bevatten de approbatie van den aartsbischop Aglipay en zijn bisschoppelijke raadgevers, een voorwoord in 26 paragrafen van het Philippijnse Evangelie.

De aartsbischop wekt de priesters op tot getrouwe opvolging van de voorschriften. Ieder moet zich beijeren eene vertaling te bezorgen van de belijdenis, in het dialect van de plaats waar hij zich bevindt, opdat het publiek het zal mogen hooren en verstaan de zuiverheid van onze leer. In plaats van de levens der heiligen en het gebedenboek, moet men des avonds het evangelie van dien dag lezen, het overdenken, en zijn best doen om in praktijk te brengen de hemelsche leerlingen van den Goddelijken Meester."

De titel luidt als volgt: „Het tot eenheid gemaakte Evangelie, gesuiverd van ketterijen en andere bijvoegselen, en saangesteld uit de geschriften van Mozes, de profeten en de apostelen." En dan wordt verder de verklaring afgeleid:

„Wij hebben tijd noch moeite gespaard om in de beste bibliotheken van Europa onderzoek te doen; ook besteedden wij veel geld voor het aanschaffen van honderden boekwerken van alle oude en nieuwe scholen en secten, die wij oordeelden noodig te zijn ter naadpleging in onze zwaarwichtige onderneming, om het best mogelijke evangelie voor de onafhankelijke Philippijnse kerk te verkrijgen."

Wat de inhoud van dit evangelie zijn zal, kan hieruit worden afgeleid, dat de namen en bewijsvoeringen van Bauer, Straus, Réan, Eichhorn en zelfs Voltaire, gedurig gebruikt worden, terwijl de getrokken conclusies grootendeels met die van deze bekende bestrijders van de waarheid Gods overeenkomen. Dit neemt echter niet weg, dat de Philippijnse bisschoppen de verklaring afleggen, dat zij Réan en de anderen niet volgen, omdat deze de godheid van Christus loochenen.

Volgens het „Nieuwe Evangelie" der Philippijnen, waren de evangelisten en apostelen niet onfeilbaar. De thans bestaande evangelien zijn later te boek gesteld uit de overleveringen van wat Jezus had gesproken en gedaan; van daar dat er zoo veel fouten in gevonden worden. In deze duisternis zal het nieuwe evangelie licht verspreiden. Het onware zal van het ware gescheiden worden, zoodat we eerst in den tegenwoordigen tijd het „zuivere" evangelie krijgen.

Wij lezen althans in het voorwoord: „Met de hulpe Gods tracht de onafhankelijke Philippijnse kerk te doen, wat tot dusver noch in Europa noch in Amerika is gedaan, namelijk de omwerking van de echte deelen van de vier evangelien tot een geheel, hetwelk bevat het ware leven en de ware leer van onzen Heere Jezus Christus, tevens gemisver van alle bijvoegselen en met elkander strijdende uitdrukkingen."

De tekst van dit nieuwe evangelie bestaat uit gedeelten van Oud- en Nieuw Testament, zoo ingedeeld, dat voor iederen dan een bepaald gedeelte is aangewezen, op het einde waarvan eene korte verklaring gegeven wordt.

In het voorbijgaan zij opgemerkt, dat de Philippijnse bisschoppen nog zoo ver niet gevorderd zijn in de schriftcritiek als de predikant der Hervormde kerk van 's-Gravenhage, *Dr. Cramer*, die immers in een preekenbundel uitsprak, dat hij omtrent geen enkel woord of daad des Heeren zekerheid hebben, dat de Christus zoo gesproken of zoo gedaan heeft, als in de evangelien beschreven wordt.

Het tot dusver uitgegevene handelt over het Messiaschap, de Eenheid Gods (de leer der Drieëenheid wordt verworpen als een droom der wijsgeeren (de Plato volgen), de Vleeschwording van dien eenen God uit eene Maagd, de geboorte van Messias, de jeugd en den doop van Jezus, de verzoeking in de woestijn (als verzoeker wordt een Romeinsch soldaat voorgesteld) en de Bergrede.

Als wij een bisschop ontmoetten, die dit deze nieuwe kerk behoort, zouden wij hem ons leed wezen moeten te kennen geven, dat hij Rome's kerk verlaten had om tot iets te vervallen, dat men den naam van kerk niet mag geven. Aartsbischop Aglipay is met al zijn volgelingen buiten het terrein van de Christelijke kerk gaan staan, al was dit maar alleen door de verwerping van de leer der Drieëenheid. Gelukkig, dat er door Amerikaansche kerken nog op de Philippijnen geëvangeliiseerd wordt. Moge dezer arbeid verhinderen, dat nu Rome van dit terrein is afgedrongen, het ongelof of vrij spel krijgt.

Gemengd Nieuws.

Uit Bremen. In de stad Bremen viert het modernisme zijne triumpfen. Maar daartegenover staat dat zij die de belijdenis hunner Evangelische kerk nog lief hebben, zich aaneengesloten hebben in de „Evangelische Verein", welke vereniging nu het plan heeft opgevat om de geestelijke verzorging van de stad en al uitbreidende voorsteden van Bremen ter hand te nemen. De noodige middelen om dit plan ten uitvoer te leggen, zoekt genoemde vereniging door vrijwillige bijdragen van de geloovigen te verkrijgen. De predikanten die voor deze nieuwe deelen der stad noodig zijn, wil de „Verein" M. zelve beroepen of door een positieve gemeente laten beroepen, welke gemeente dan van de vereniging de noodige middelen ontvangt. Het eerste beroep is reeds uitgebracht en wel door de groote St. Pauli Zion-Gemeente op den linker oever van de Weser. De keuze viel op den predikant Boche, tegenwoordig predikant te Delmenhorst. Hoe het nu gaan moet wanneer het dezen predikant gelukt eene gemeente te verga-deren, is ons niet duidelijk.

Uit de Fransche Protestantische Kerken. Er zijn op dit oogenblik door 902 Protestantische gemeenten 130.000 pastoraal personeel; daarvan behooren 72 tot Lutherische gemeenten. Hieruit blijkt, dat alle niet-Roomsche kerken zich de wet op schieding van kerk en staat hebben laten welgevalen. Wij kunnen dit niet anders dan betreuren. Een 400 Gereformeerde kerken hebben zich verenigd tot een nationaal bond van de Gereformeerde kerken van Frankrijk. De kerken in dien bond vereenigd, hebben een budget van 1.132.000 francs, voor welke som men op een kleinheid na, ingeschreven heeft.

Zouden de overige Gereformeerde kerken zich aaneensluiten op den grondslag der Gereformeerde belijdenis van la Rochelle? Wij hopen het.

Voor de Londensche Police-Court stonden dezer dagen drie-ent-dertig personen wegens dronkenschap terecht. Hieronder waren twee-ent-twintig vrouwen, welke of gehuwd waren of tot den deugden stand behoorden. Hij die dit mededeelt voegt er aan toe, dat de meeste vrouwen niet de minste schaamte toonden over het feit, dat zij voor den rechter wegens dronkenschap moesten verschijnen. Het is een vestegten voor het Engelsche volk, dat dronkenschap zoover vermeerderd onder vrouwen, niet het minst onder die welke men vrouwen van stand pleegt te noemen, en dat niettegenstaande de ijverige, krachtige propaganda van zoovele geheel-onthouders genootschappen.

Doed van Dr. J. G. Paton. Op 82-jarigen leeftijd is te Canterbury, Melbourne, Dr. Joh. G. Paton, de apostel der Nieuwe Hebriden, de rust ingegaan, die weggelegd is voor het volk van God. In zijn jeugd leerde hij het handwerk zijns vaders. In dien tijd werkte hij lang; van 's morgens 6 uur tot 's avonds 10 uur met twee uur rust voor de maaltijden. Reeds als jongen had hij zich aan den Heere overgegeven en besloot hij in het Koninkrijk Gods te arbeiden. Niettegenstaande een 14-urigen werkdag, wist hij nog tijd te vinden zich op de beginselen van de Latijnsche en Grieksche taal toe te leggen. Dit nam niet weg, dat hij zich van harte op zijn handwerk toedeed, hetgeen hem later in zijn arbeid op de Zuidzee eilanden goed van pas kwam.

Hij werd na verloop van tijd geroepen om te Glasgow in de inwendige zending werkzaam te zijn, waaraan het privilege verbonden was, dat hij een jaar lang zou worden opgelegd aan het Free Church Normal College. Op zijn vier-ent-dertigste jaar werd hij als zending naar de Nieuwe Hebriden uitgezonden.

Zijn eerste ervaringen als zending te Tanna beschrijft hij aldus: „Van den beginne af hadden mij met moeilijkheden te worstelen en verkeerden wij in gevaren. Wij waren nog maar twee of drie dagen op het eiland geweest, toen in een gevecht niet alleen zes menschen werden gedood, maar ook gekookt en opgegeten. De inboorlingen kwamen om mij mijn huis te zien bouwen. Twee stammen die niet op goeden voet met elkander verkeerden, kwamen daarom samen, oede velden werden weer opgehaald en op ons waren zij op leven dood aan het vechten gegaan. Wij worstelden drie-ent-half jaar door onder vele moeilijkheden, terwijl dikwijls een aanslag gedaan werd op ons leven. Voor het eind van deze periode werd mijn vrouw en mijn kind gestorven. Ik had de taal geleerd, en deze ook tot een schrifttaal gemaakt: ik vorderde al aardig, toen op eens de tegenstand losbrak. Twee zendingen die van dezelfde zending uitgingen, de heer en mevrouw Gordon, waren te Erromanga vermoord. Telkens weer op nieuw zochten de inboorlingen mij te vermoorden, en ten slotte viel een jong missionair, de heer Johnson, aan mijne zijde, toen een aanval op ons gedaan werd. Het station moest opgebroken worden. Een week of wat schuldte ik bij een vriendelijk hoofd, en gedurende dien tijd dobberde ik als het ware tusschen leven en dood. Ik verborg mij op een nacht in een vijgenboom en dacht er over om over de zee te ontkomen. Ik liep rocht naar de andere zijde van het eiland waar zich een andere zending met zijne vrouw bevond. Na twee maanden gingen wij allen in een schip weg. De vrouw van den zending stierf toen wij te Ananiam gekomen waren en de zending zelf stierf kort daarop op het eiland Mare."

Maar Dr. J. Paton keerde weder naar de Nieuwe Hebriden terug en arbeide jaren lang met veel zegen te Tanna en later te Aniwa. Toen het gevaar om gedood te worden het grootst was, kwamen er twee Engelsche oorlogsschepen; de commandant kon den zending echter niet overhalen zijn arbeidsveld te verlaten.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

TWEE WERELDEN.

BEZOEK.

XVI.

Met veel hartelijkheid werd Rika in het ouderlijk huis ontvangen. Moeder weende bijna van vreugd, toen zij haar kind wederzag, en had wel willen zeggen: Blijf maar voor goed weer hier. Dat ging echter op het oogenblik niet. Vrienden en kennissen die wisten dat zij komen zou, kwamen Rika opzoeken, en heel den middag na haar aankomst had zij het druk met vertellen.

Grootvader die haar eveneens hartelijk welkom had geheeten, zat met stil genoege, zijn lange pijp rookende, nu eens Rika dan weer de anderen aan te zien. Kobus daarentegen sprong als een kleine jongen nu en dan door de huiskamer, als kon hij zijn blijdschap niet genoeg lucht geven.

Toen vader des avonds van de reis thuis kwam, moest alles nog eens weer verteld. Ieder vond dat Rika het bijzonder goed had getroffen, en mijnheer en mevrouw Brandwijk beste